

15.7.2003. Sluzbeni list Evropske Unije

DIREKTIVA 2003/54/EC EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVJETA OD 26.

JUNA 2003. GODINE

koja se odnosi na zajednicka pravila za unutrasnje elektroenergetsko trziste i kojom se opoziva Direktiva 96/92/ec

EVROPSKI PARLAMENT I SAVJET EVROPSKE UNIJE

U skladu sa Ugovorom kojim se uspostavlja Evropska zajednica, a posebno u odnosu na clan 47(2), clan 55 i clan 95 Ugovora;

U skladu sa prijedlozima Komisije¹;

U skladu sa Misljenjem Evropskog komiteta za ekonomska i socijalna pitanja ²;

Uz prethodne konsultacije sa Komitetom Regiona; Djelujuci u skladu sa procedurom naznacenom u clanu 251 Ugovora ³,

S obzirom na to da:

(1) je Direktiva 96/92/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta od 19. decembra 1996.godine koja se odnosi na unutrasnje trziste elektricne energije⁴ znacajno doprinijela stvaranju unutrasnjeg trzista elektricne energije.

(2) Iskustvo u primjeni ove Direktive pokazuje prednosti koje proizilaze iz unutrasnjeg trzista elektricne energije, sto se tice povecanja efikasnosti, smanjenja cijena, visih standarda usluga i povecane konkurentnosti. Medjutim postoje znacajni nedostaci i mogucnosti za poboljsanje funkcionisanja trzista, a posebno su potrebne jasno odredjene odredbe koje bi osigurale ravnopravan teren u oblasti proizvodnje i smanjile rizik od dominacije trzistem i pohlepnog ponasanja, osiguravajući nediskriminatoran prenos i distributivne tarife putem pristupa na mrezu na osnovu tarifa koje su objavljene prije njihovog stupanja na snagu, osiguravajući da prava malih i osjetljivih potrošača budu zasticeana i da informacije o energetskim izvorima za proizvodnju elektricne energije budu

¹ OJ C 240 E, 28.8.2001. str.60, i OJ C 227 E, 24.9.2002, str. 393

² OJ C 36, 8.2.2002. str.10

³ Misljenje Evropskog Parlamenta od 13. .marta 2002.god. (OJ C 47 E, 27.2.2003. str. 350), Zajednicki stav Savjeta od 3. februara 2003.god. (OJ C 50 E, 4.3.2003, str. 15) i Odluka Evropskog Parlamenta od 4. juna 2003. god. (jos uvijek nije objavljena u Zvanicnom listu).

⁴ OJ L 27, 30.1.1997, str. 20 objavljene, kao i reference koje upucuju na te izvore kada je to moguće, pružajući informacije o njihovom uticaju na zivotnu sredinu.

(3) Na svom sastanku odrzanom u Lisabonu 23. i 24. marta 2000. godine, Evropski Savjet je pozvao na preduzimanje ubrzanih aktivnosti radi dovršavanja unutrasnjeg trzista kako u elektroenergetskom tako i u sektoru gasa, te pozvao na ubrzavanje procesa liberalizacije u okviru ovih se ktora sa ciljem postizanja potpuno operativnog unutrasnjeg trzista. Evropski Parlament je u svojoj Rezoluciji od 6.jula 2000.godine o drugom izvjestaju Komisije o stanju liberalizacije energetskih trzista zahtijevao od Komisije da usvoji detaljan plan za postizanje precizno definisanih ciljeva sa ciljem postepene, ali potpune liberalizacije energetskog trzista.

(4) Slobode koje Ugovor garantuje gradjanima Evrope - slobodan protok roba, sloboda pružanja usluga te sloboda osnivanja - jedino su moguci u potpuno otvorenom trzistu koje omogucava svim

potrošacima da slobodno izaberu svoje snabdjevacice i svim snabdjevacima da slobodno dostavljaju svojim kupcima.

(5) Glavne prepreke pri postizanju potpuno operativnog i konkurentnog unutrašnjeg trzista se odnose, izmedju ostalog, na pitanja pristupa na mrezu, pitanja tarifa te razlicitog stepena otvorenosti trzista izmedju Drzava clanica.

(6) Da bi konkurentnost funkcionisala, pristup mrezi mora biti nediskriminatoran, transparentan, sa postenom cijenom pristupa.

(7) Kako bi se dovrсило osnivanje unutrašnjeg elektroenergetskog trzista, nediskriminatoran pristup mrezi prenosnog ili distributivnog operatora sistema je od najvece vaznosti. Prenosni ili distributivni operator sistema moze da se sastoji od jednog ili vise preduzeca.

(8) Kako bi se osigurao efikasan i nediskriminatoran pristup mrezi, primjereno je da distributivni i prenosni sistemi funkcionisu putem pravno odvojenih entiteta (strana) kod kojih postoje vertikalno integrisana preduzeca. Komisija treba da ustanovi mjere ekvivalentnog ucinka, koje razvijaju Drzave clanice, kako bi ispunile ovaj zahtjev, i gdje je moguće, da podnesu prijedloge za izmjenu ove Direktive. Takodje je primjereno da prenosni i distributivni operatori sistema raspolazu efektivnim pravima odlucivanja st o se tice sredstava potrebnih za odrzavanje, rad i razvoj mreza, onda kada su pomenuta sredstva vlasništvo i kada njima upravljaju vertikalno integrisana preduzeca. Bitno je da nezavisnost operatora distributivnih sistema i operatora prenosnih sistema bude zagantovana, posebno sto se tice interesa proizvodnje i snabdijevanja. Nezavisne strukture upravljanja stoga moraju da se postave izmedju operatora distributivnih sistema i operatora prenosnih sistema i bilo koje kompanije za proizvodnju/snabdijevanje.

Medjutim, vazno je napraviti razliku izmedju takvog pravnog odvajanja i razdvajanja vlasništva. Pravno odvajanje ne implicira promjenu vlasništva nad sredstvima, i nema nikakve prepreke da se slicni ili identicni uslovi zaposljavanja primjenjuju duz cijelih vertikalno integrisanih preduzeca. Medjutim, postojanje nediskriminatornog procesa odlucivanja treba se omoguciti putem organizacionih mjera koje se odnose na nezavisnost odgovornih donosioca odluka.

(9) U slucaju malih sistema, mora se osigurati pruzanje dodatnih usluga od strane operatora prenosnog sistema koji je medjusobno povezan sa malim sistemima.

(10) Iako se ova Direktiva ne bavi pitanjima vlasništva, poznato je da u slucaju preduzeca koja se bave prenosom ili distribucijom i koja su pravno odvojena od onih preduzeca koja se bave aktivnostima proizvodnje i/ili snabdijevanja, operator sistema koji je odredjen moze biti isto ono preduzece koje je i vlasnik infrastrukture.

(11) Da bi se izbjeglo nametanje neproporcionalnih finansijskih i administrativnih opterećenja na male distributivne kompanije, Drzave clanice bi trebale biti u mogucnosti da, kada je to potrebno, izuzmu takve kompanije od zahtjeva pravnog distributivnog razdvajanja.

(12) Procedure ovlastenja ne treba da dovedu do administrativnog opterećenja koje je neproporcionalno velicini potencijalnog uticaja proizvođača električne energije.

(13) Trebaju se preduzeti dalje mjere kako bi se obezbijedile transparentne i nediskriminatorne tarife za pristup mrezi. Te tarife se trebaju primjenjivati na sve korisnike sistema na nediskriminatornim osnovama.

(14) Kako bi se omogućilo zakljucivanje ugovora od strane elektroenergetskog preduzeca koje je u Drzavi clanici osnovano radi dostavljanja elektricne energije kvalifikovanim potrosacima u drugoj Drzavi clanici, Drzava clanica i, gdje je potrebno, drzavne regulatorne vlasti, treba da rade na stvaranju homogenih uslova i istog stepena kvalifikovanosti za cijelo unutrašnje trziste.

(15) Postojanje efektivne regulative koju sprovodi jedno ili vise drzavnih regulatornih vlasti, je vazan faktor pri garantovanju nediskriminatornog pristupa mrezi. Drzave clanice odredjuju funkcije, nadleznosti i administrativna ovlastenja regulatornih vlasti. Vazno je da regulatorne vlasti u svim Drzavama clanicama dijele isti minimalan "paket" nadleznosti. Te vlasti trebaju biti nadlezne da utvrduju ili odobravaju tarife, ili u krajnju ruku, metodologije kojima se izracunavaju prenosne i distributivne tarife. Kako bi se izbjegla neizvjesnost i skupi i dugotrajni sporovi, ove tarife bi trebalo da se objave prije njihovog stupanja na snagu.

(16) Komisija je iskazala svoju namjeru o osnivanju "Evropske grupe regulatora za elektricnu energiju i gas" koja bi predstavljala odgovarajuci savjetodavni mehanizam koji potice saradnju i koordinaciju drzavnih regulatornih vlasti, kako bi se unaprijedio razvoj unutrašnjeg trzista elektricne energije i gasa, i pridonijelo dosljednoj primjeni, u svim Drzavama clanicama, odredaba postavljenih ovom Direktivom i Direktivom 2003/55/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta od 26.juna 2003 koje se odnose na opsta pravila za unutrašnje trziste prirodnog gasa i Odredbi (EC) broj 1228/2003 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 26.juna 2003. godine o uslovima pristupa mrezi za medjudrzavnu razmjenu elektricne energije⁶.

(17) Kako bi se svim trzisnim ucesnicima omogućio efektivan pristup, ukljucujuci i nove sudionike, potrebni su nediskriminatorni balansni mehanizmi koji odrazavaju troskove. Cim elektroenergetsko trziste postane dovoljno likvidno, takav pristup se treba postici putem uspostavljanja transparentnih, trzisno zasnovanih mehanizama za snabdijevanje i nabavku elektricne energije koja je potrebna u okvirima balansnih zahtjeva. U odsustvu takvog likvidnog trzista, drzavne regulatorne vlasti trebaju da igraju aktivnu ulogu kako bi osigurale da balansne tarife budu nediskriminatorne i da odrazavaju troskove. U isto vrijeme treba da se omoguce odgovarajuci stimulasi koji bi balansirali priliv i odliv elektricne energije sa mreze i koji ne bi ugrozavali sistem.

(18) Drzavne regulatorne vlasti treba da utvrduju ili odobravaju tarife, ili metodologije koje se koriste za izracunavanje tarifa na osnovu prijedloga operatora prenosnog sistema ili operatora distributivnog sistema, ili na osnovu prijedloga koji je dogovoren izmedju operatora i korisnika mreze. Prilikom izvodjenja ovih zadataka drzavne regulatorne vlasti treba da osiguraju da prenosne i distributivne tarife budu nediskriminatorne i da odrazavaju troskove, te da uzmu u obzir dugorocne, marginalne, izbjegnute troskove mreze koji poticu od agregatne proizvodnje i mjera za cuvanje/stednju energije.

(19) Sva industrija i trgovina Zajednice, ukljucujuci mala i srednja preduzeca, te svi gradjani Zajednice koji uzivaju ekonomsku korist od unutrašnjeg trzista treba takodje da budu u mogucnosti da uzivaju visoke nivoe zastite potrosaca, a posebno domacinstava a tamo gdje Drzave clanice smatraju za shodno, mala preduzeca takodje trebaju uzivati garancije usluživanja javnosti, u vezi 5Vidi str. 57

ovog zvanicnog lista 6 Vidi str.1 ovog Zvanicnog lista bezbjednosti snabdijevanja i odredjivanja razumnih tarifa, zbog prav ednosti, konkurentnosti i, indirektno, zbog otvaranja radnih mjesta.

(20) Kupci elektricne energije treba da budu u mogucnosti da slobodno biraju svog snabdjevaca. Uprkos tome, trebao bi se izabrati postepen pristup za završno kreiranje unutrasnjeg trzista elektricne energije kako bi se industrija prilagodila i kako bi bili sigurni da su donesene adekvatne mjere i sistemi za zastitu interesa potrosaca, te osiguralo njihovo stvarno i efektivno pravo da izaberu svog snabdjevaca.

(21) Progresivno otvaranje trzista ka punoj konkurentnosti treba da sto je prije moguće ukloni razlike medju Drzavama clanicama. Takodje treba da se osiguraju transparentnost i primjena ove Direktive.

(22) Skoro sve Drzave clanice su izabrale da obezbijede konkurentnost na trzistu proizvodnje elektricne energije putem transparentne procedure dodjeljivanja odobrenja. Medjutim, Drzave clanice treba da budu u mogucnosti da doprinesu obezbjedjivanju snabdijevanja putem pokretanja procedure objavljivanja tendera ili ekvivavlentne procedure u slucaju da potrebni elektroenergetski proizvodni kapaciteti nisu zasnovani na proceduri dodjeljivanja odobrenja. Drzave clanice treba da imaju mogucnost, u interesu zastite okolisa i promocije novih tehnologija u povozu, raspisivanja tendera za nove kapacitete na osnovu objavljenih kriterija. Novi kapaciteti ukljucuju, izmedju ostalogobnovljive izvore, te kombinovanu toplotu i energiju.

(23) U interesu bezbjednosti snabdijevanja, balans snabdjevanja/potraznje u pojedinacnim Drzavama clanicama treba da se nadgleda, a nadgl edanje treba da bude prapraceno izvjestajem o stanju na nivou Zajednice, uzimajuci u obzir kapacitete medjusobnog povezivanja izmedju podrucja. Takvo nadgledanje treba zapoceti dovoljno rano kako bi se donijele odgovarajuće mjere koje bi se preduzele u slucaju ugrošenosti bezbjednosti snabdijevanja. Izgradnja i održavanje potrebne infrastrukture mreze, ukljucujuci i kapacitete za medjuspobno povezivanje, treba da doprinesu obezbjedjivanju pouzdanog snabdijevanja elektricnom energijom. Održavanje i izgradnja a potrebne infrastrukture mreze, ukljucujuci kapacitete za medjusobno povezivanje i decentralizovanu proizvodnju elektricne energije, su vazni elementi za obezbjedjivanje pouzdanog snabdijevanja elektricnom energijom.

(24) Drzave clanice treba da osiguraju da kupci iz domacinstava i, tamo gdje Drzave clanice smatraju za shodno, mala preduzeca, uzivaju pravo da se snabdijevaju elektricnom energijom odredjenog kvaliteta po jasno uporedivim, transparentnim i razumnim cijenama. Kako bi se osiguralo održavanje visokih standarda usluživanja javnosti u Zajednici, sve mjere koje Drzave clanice preduzimaju kako bi ispunile ciljeve ove Direktive treba da se redovno dostave Komisiji. Komisija treba da redovno objavljuje izvjestaj u kojem se analiziraju mjere koje su preduzete na drzavnom nivou kako bi se ispunili ciljevi usluživanja javnosti i u kojem se upoređuje njihova efektivnost, sa ciljem davanja preporuka u odnosu na mjere koje se preduzimaju na drzavnom nivou kako bi se postigli visoki standardi usluživanja javnos ti. Drzave clanice treba da preduzmu mjere kako bi zastitili osjetljive potrosace u kontekstu unutrasnjeg trzista elektricne energije. Takve mjere se mogu razlikovati prema posebnim uslovima u Drzavama clanicama o kojima je rijec, te mogu da obuhvataju pos ebne mjere koje se odnose na placanje racuna za elektricnu energiju, ili na opste mjere koje se preduzimaju u sistemu socijalne zastite. Kada je univerzalna usluga takodje pruzena malim preduzecima, mjere kojima se osigurava da je takva univerzalna usluga pruzena mogu da se razlikuju prema domacinstvima i malim preduzecima.

(25) Komisija je pokazala interesovanje za preduzimanje inicijative u odnosu na obim odredbi o označavanju izvora energije a posebno o načinu na koji se informacije o uticajima na životnu sredinu, što se tiče emisija CO₂ i radioaktivnog otpada koji nastaje pri proizvodnji električne energije iz različitih energetske izvora, mogu predstaviti na transparentan, lako dostupan i uporediv način širom Evropske Unije i na način u kojem se mjere, koje se u Državama članicama preduzimaju kako bi se kontrolisala tačnost informacija koje pružaju snabdjevači, mogu pojednostaviti.

(26) Ispunjavanje zahtjeva za usluživanjem javnosti je osnovni zahtjev ove Direktive, i važno je da su opšti minimalni standardi koje postuju sve Države članice navedeni u ovoj Direktivi, a ti standardi uzimaju u obzir ciljeve zajedničke zaštite, bezbjednosti snabdjevanja, zaštite životne sredine i postojanje ekvivalentnih nivoa konkurentnosti u svim Državama članicama. Važno je da se zahtjevi za usluživanjem javnosti mogu tumačiti na nivou pojedinačnih država, uzimajući u obzir okolnosti te države i postovanje zakona Zajednice.

(27) Države članice mogu da imenuju rezervnog snabdjevača. Taj snabdjevač može da bude odjel za prodaju vertikalno integrisanog preduzeća koje također obavlja funkcije distribucije, pod uslovom da ono ispunjava zahtjeve o razdvajanju navedenih u ovoj Direktivi.

(28) Mjere koje Države članice primjenjuju kako bi ispunile ciljeve društvene i ekonomske povezanosti mogu da uključuju odredbu o adekvatnim ekonomskim inicijativama, koristeći gdje je potrebno sva postojeća državna sredstva. Ta sredstva mogu uključivati mehanizme o novčanim sredstvima koja garantuju za potrebna ulaganja.

(29) Prema članu 88(3) Ugovora je obaveza obavijestiti Komisiju o nivou do kojeg mjere koje preduzima Država članica kako bi ispunila obaveze javnog usluživanja sačinjavaju Državnu pomoć po članu 87(1).

(30) Zahtjev da se Komisija obavjestava o svakom odbijanju dodjeljivanja odobrenja za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta pokazao se kao nepotrebna administrativna prepreka te se stoga ne treba upotrebljavati.

(31) Postoji cilj predloženog djelovanja, tačnije stvaranje potpuno operativnog unutrašnjeg tržišta električnom energijom u kojem prevladava postena konkurencija, ne može biti potpuno ostvaren od strane Država članica i stoga može, zbog obima i efekata posla, biti bolje sproveden na nivou Zajednice, Zajednica može da usvoji mjere u skladu sa principima subsidijarnosti kako je to određeno članom 5 Ugovora. U skladu sa principima proporcionalnosti, kako je to određeno tim članom, ova Direktiva ne ulazi u detalje osim onoga što je neophodno kako bi se taj cilj ostvario.

(32) Vodjene iskustvom koje je steceno radom na Direktivi Savjeta 90/547/EEC od 29. oktobra 1990. godine o prenosu električne energije putem prenosnih mreža, trebaju se preduzeti mjere koji bi obezbijedile homogen i nediskriminatoran pristup režimima prenosa, uključujući i međugranicni protok električne energije između Država članica. Da bi se obezbijedila homogenost u tretmanu pristupa na mreže električne energije, kao i u slučaju prenosa (prelaza el.energije), ta Direktiva se treba opozvati.

(33) Uzimajući u obzir obim izmjena koje su izvršene nad Direktivom 96/92/EC, poželjno je iz razloga jasnoće i racionalizacije da pomenute odredbe budu prepravljene.

(34) Ova Direktiva postuje fundamentalna prava, i drži se principa koji su usvojeni posebno od strane Povelje o osnovnim pravima Evropske Unije,

USVOJILI SU OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I

CILJ I DEFINICIJE

Član 1

Cilj

Ova Direktiva uspostavlja opsta pravila za proizvodnju, prenos, distribuciju i snabdijevanje elektricne energije. Postavlja pravila koja se odnose na organizaciju i rad elektroenergetskog sektora, pristup trzistu, kriterije i procedure koje se primjenjuju prilikom poziva na prikupljanje ponuda i dodjelu dozvola te rad sistema.

7 OJ L 313, 13.11.1990, str.30 Poslednja izmjena Direktive od strane Komisije Direktive 98/75/EC (OJ L 276, 13.10.1998, str.9)

Član 2

Definicije

Za potrebe ove Direktive koriste se slijedece definicije:

1. "Proizvodnja" oznacava proizvodnju elektricne energije;
2. "proizvodjac" oznacava fizicko ili pravno lice koje proizvodi elektricnu energiju;
3. "prenos" oznacava prenos elektricne energije na ekstra visokonaponskom i visokonaponskom medjusobno povezanom sistemu sa ciljem isporuke do krajnjih potrosaca ili distributera, ali ne ukljucujuci snabdijevanje;
4. "operator prenosnog sistema" oznacava fizicko ili pravno lice koje je odgovorno za rad, omogucavajuci održavanje, i ukoliko je potrebno, razvija prenosne sisteme u datom podrucju i gdje je moguće u medjusobnim vezama sa drugim sisteme mima, kao i da omogucava dugorocnu sposobnost sistema da ispuni razumne zahtjeve za prenosom elektricne energije;
5. "distribucija" oznacava prenos elektricne energije na visokonaponske, srednjenaponske i niskonaponske distributivne sisteme sa ciljem dostavljanja do kupaca, ali ne ukljucujuci snabdijevanje;

6. "operator distributivnog sistema" oznacava fizicko ili pravno lice koje je odgovorno za rad , omogucavajući održavanje, i ukoliko je potrebno, razvija distributivne sisteme u datom području i gdje je moguće u međusobnim vezama sa drugim sistemima, kao i da omogucava dugorocnu sposobnost sistema da ispuni razumne zahtjeve za distribucijom elektricne energije;
7. "kupci" oznacava veleprodajne i krajnje kupce elektricne energije;
8. "veleprodajni kupci" oznacava svako fizicko ili pravno lice koje nabavlja elektricnu energiju u svrhu ponovne prodaje unutar ili izvan sistema u kojem su osnovani.
9. "krajnji kupac" oznacava kupca koji kupuje elektricnu energiju za svoje potrebe;
10. "kupci iz domacinstava" oznacava kupce koji nabavljaju elektricnu energiju za svoju vlastitu potrošnju u domacinstvu, isključujući poslovne ili profesionalne aktivnosti;
11. "kupci izvan domacinstava" oznacava svako fizicko ili pravno lice koje nabavlja elektricnu energiju ali ne za potrebe svog domacinstva; ovaj termin uključuje proizvođače i veleprodajne kupce;
12. "kvalifikovani kupci" oznacava kupce koji su slobodni da nabave elektricnu energiju od snabdjevača po svom izboru u okviru značenja člana 21 ove Direktive;
13. "medjupovezivaci" oznacava opremu koja se koristi za povezivanje sistema elektricne energije;
14. "medjusobno povezani sistemi" oznacava odredjen broj prenosnih i distributivnih sistema koji su zajedno povezani pomocu jednog ili vise medjupovezivaca;
15. "direktni vod" oznacava ili elektroenergetski vod koji povezuje zasebno proizvodno mjesto sa zasebnim kupcem ili elektroenergetski vod koji povezuje proizvođača elektricne energije i preduzeće za snabdjevanje elektricnom energijom kako bi direktno snabdjelo svoja sopstvena postrojenja, jedinice i kvalifikovane kupce;
16. "ekonomsko prvenstvo" oznacava rangiranje izvora nabavke elektricne energije u skladu sa ekonomskim kriterijima;
17. "dodatne usluge" oznacava sve usluge koje su potrebne za funkcionisanje prenosnog ili distributivnog sistema;
18. "korisnici sistema" oznacava svako fizicko ili pravno lice koje snabdjeva ili kojeg snabdjevaju prenosni ili distributivni sistem;
19. "snabdjevanje" oznacava prodaju, uključujući i preprodaju elektricne energije kupcima;
20. "integrisana elektroenergetska preduzeća" oznacava vertikalno ili horizontalno integrisana preduzeća;
21. "vertikalno integrisano preduzeće" oznacava preduzeće ili grupu preduzeća čiji su međusobni odnosi definisani članom 3(3) Odluke Savjeta (EEC) br. 4064/89 od 21. decembra 1989 o kontroli koncentracije između preduzeća 8 i tamo gdje takvo 8 OJ L 395, 30.12.1989, str.1, Odluka posljednji put izmijenjena Odlukom (EC) br. 1310/97 (OJ L 180, 9.7.1997, str.1). preduzeće/grupa obavlja

najmanje jednu od funkcija prenosa ili distribucije i najmanje jednu od funkcija proizvodnje ili snabdijevanja elektricnom energijom;

22. "srodno preduzece" oznacava povezana preduzeca u okviru znacjenja clana 41 sedme Direktive Savjeta 83/349/EEC od 13.juna 1983 zasnovano na clanu 44(2)(g) (*) Ugovora o konsolidovanim racunima 9, i/ili pridruzena preduzeca, u okviru znacjenja clana 33(1) tog ugovora, i/ili preduzeca koja pripa daju istim akcionarima;

23. "horizontalno integrisano preduzece" oznacava preduzece koje obavlja najmanje jednu od funkcija proizvodnje za prodaju, ili prenosa ili distribucije ili snabdijevanja elektricnom energijom, i drugih aktivnosti koje nisu vezane za elektricnu energiju;

24. "procedura licitacije" oznacava proceduru putem koje se planirani dodatni zahtjevi i kapaciteti zamjene pokrivaju nabavkom iz novih ili postojećih proizvodnih kapaciteta;

25. "dugorocno planiranje" oznacava planiranje potrebe za ulaganjem u proizvodne, prenosne i distributivne kapacitete na dugorocnoj osnovi, s ciljem ispunjavanja zahtjeva sistema za elektricnom energijom i obezbjedjivanja snabdijevanja potrosaca;

26. "mali izolovani sistem" oznacava bilo koji sistem sa potrošnjom koja je manja od 3000 GWh u 1996. godini, gdje je manje od 5% godisnje potrosnje ostvareno putem medjupovezivanja sa drugim sistemima;

27. "mikro izolovani sistem" oznacava svaki sistem sa potrošnjom manjom od 500 GWh u 1996. godini, i gdje nema povezivanja sa drugim sistemima;

28. "obezbjedjivanje" oznacava i obezbjedjivanje snabdijevanja i nabavljanja elektricne energije, kao i tehnicku sigurnost;

29. "energetska efikasnost/cuvanje energije" oznacava globalni ili integrisani pristup koji za cilj ima uticaj na kolicinu i vremensko uskladjivanje potrosnje elektricne energije kako bi se smanjila primarna potrosnja elektricne energije i vrsno opterećenje dajući prvenstvo ulaganjima u mjere poboljsanja energetske * Naziv Direktive 83/349/EEC je prilagodjen kako bi se u obzir uzelo ponovna numeracija clanova Ugovora kojim se osniva Evropska zajednica u skladu sa clanom 12 Ugovora iz Amsterdama; pocetno upucivanje odnosilo se na clan 54(3)(g). 9 OJ L 193, 18.7.1983, str.1 Direktiva sa zadnjim izmjenama od strane Direktive 2001/65/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta (OJ L 283, 27.10.2001, str.28). efikasnosti ili u druge mjere, kao sto su ugovori o snabdijevanju sa mogucnoscu prekida takvih ugovora, nad ulaganjima kojima se povecavaju proizvodni kapaciteti, ukoliko su prvopomenuta ulaganja najefektivnija i najekonomicnija opcija, uzimajuci u obzir pozitivan uticaj smanjene potrosnje energije na zivotnu sredinu i aspekte bezbjednosti snabdijevanja i troskove distribucije koji su za to vezani;

30. "obnovljivi energetske izvori" oznacavaju nefosilne energetske izvore (vjetar, solarna energija, geotermalni, talasi, plima i oseka, hidroenergija, biomasa, zemni gas, gasovi nastali iz postrojenja koja preradjuju kanalizaciju i biogasovi);

31. "agregatna proizvodnja" oznacava proizvodna postrojenja koja su povezana na distributivni sistem.

POGLAVLJE II

OPSTA PRAVILA ZA ORGANIZOVANJE SEKTORA

Član 3

Obaveze javnog usluživanja i zaštita kupaca

1. Drzave članice obezbjeđuju, na osnovu svoje institucionalne organizovanosti i postujuci princip subsidijarnosti da se, bez uticaja na paragraf 2, elektroenergetskim preduzecima upravlja u skladu sa principima ove Direktive, s ciljem stvaranja konkurentskog, sigurnog i u životnoj sredini održivog elektroenergetskog tržišta, ne praveci razliku između preduzeca bilo na osnovu prava ili obaveza.

2. Uzimajući u obzir relevantne odredbe Ugovora, a posebno član 86, Drzave članice mogu zbog opsteg ekonomskog interesa, preduzecima koja rade u elektroenergetskom sektoru, nametnuti obaveze usluživanja javnosti koje se mogu odnositi na bezbjednost, uključujući bezbjednost snabdijevanja, regularnost, kvalitet i cijene snabdijevanja i zaštitu životne sredine, uključujući energetska efikasnost i zaštitu klime. Takve obaveze su jasno definisane, transparentne, nediskriminirajuće, provjerive i garantuju jednakost pristupa za elektroenergetske kompanije do državnih potrošača. Što se tiče bezbjednost i snabdijevanja, energetske efikasnosti/cuvanja energije i ispunjenja ciljeva životne sredine, kako je pomenuto u ovom stavu, Drzave članice mogu da uvedu primjenu dugoročnog planiranja, uzimajući u obzir mogućnost traženja pristupa sistemu od strane treće strane.

3. Drzave članice omogućavaju da svi potrošači iz domaćinstava, i tamo gdje Drzave članice smatraju za shodno, mala preduzeca (tj. preduzeca sa manje od 50 zaposlenih radnika i godišnjim prometom ili završnim računom koji ne prelazi 10 miliona €) uživaju opšte usluge, tj. pravo da se snabdijevaju električnom energijom određenog kvaliteta na svojoj teritoriji po razumnim, lako i jasno uporedivim i transparentnim cijenama. Da bi obezbijedile pružanje opstih usluga, Drzave članice mogu da imenuju rezervoar snabdjevacu. Drzave članice će nametnuti distributivnim kompanijama obavezu da povezu potrošače na svoju mrežu pod rokovima, uslovima i tarifama koji su određeni u skladu sa procedurom navedenom u članu 23(2). Ništa iz ove Direktive ne sprecava Drzave članice da ojacaju tržišnu poziciju domaćih, malih i srednjih potrošača promovisuci mogućnosti udruživanja predstavnika ovih klasa potrošača. Prva tačka primjenjuje se na transparentan i nediskriminirajući način i ne otežava otvaranje tržišta koje je regulisano članom 21.

4. Pružanje finansijske nadoknade, drugih oblika nadoknade i isključivo pravo kojim Drzava članica garantuje ispunjenje obaveza navedenih u stavovima 2 i 3, obavljaju se na nediskriminatoran i transparentan način.

5. Drzave članice preduzimaju odgovarajuće mjere kojima štite krajnje potrošače, a posebno se brinu o postojanju adekvatnih bezbjedonosnih mjera kojima bi se zaštitili ugroženi potrošači, uključujući i mjere koje im pomazu da izbjegnu isključenje sa mreže. U tom kontekstu, Drzave članice preduzimaju mjere kako bi zaštitili ugrožene potrošače u udaljenim područjima. Te mjere

obezbjedjuju visok nivo zastite potrosaca, posebno sto se tice transparentnosti koja se odnosi na rokove i uslove iz ugovora, opste informacije i mehanizme za rješavanje sporova. Drzave članice obezbjedjuju da kvalifikovani potrosac i stvarno bude u mogucnosti da promijeni snabdjevaca i izabere novog. Sto se tice potrosaca iz domacinstva, ove mjere ukljucuju one koje su odredjene u Aneksu A.

6. Drzave članice se staraju da snabdjevaci elektricnom energijom navedu, bilo na racunima ili promotivnim materijalima, i informisu krajnje kupce o slijedecem:

(a) doprinosu svakog izvora energije ukupnoj mjesavini goriva snabdjevaca u toku prethodne godine;

(b) upucivanju na postojece referentne izvore, kao sto su web-stranice na kojima su javnosti dostupni podaci o uticaju na zivotnu sredinu u odnosu na poslednje emisije CO₂ i radioaktivnog otpada koji nastaje od elektricne energije koja je proizvedena od ukupne mjesavine goriva snabdjevaca u toku prethodne godine.

Sto se tice elektricne energije dobijene putem razmjene elektricne energije ili uvezene od preduzeca koje je smjesteno izvan Zajednice, mogu se koristiti podaci prikupljeni razmjenom ili od strane pomenutog preduzeca.

Drzave članice preduzimaju sve potrebne korake kako bi bile sigurne da su informacije koje snabdjevaci pruzaju svojim potrosacima u skladu sa ovim clanom pouzdane.

7. Drzave članice primjenjuju odgovarajuce mjere kako bi ispunile ciljeve drustvene i ekonomske povezanosti, zastite zivotne sredine koja moze da ukljucuje mjere ekonomske efikasnosti/cuvanja energije i mjere kojima se bori protiv klimatskih promjena i bezbjednosti snabdijevanja. Takve mjere mogu da ukljucuju pruzanje adekvatnih ekonomskih inicijativa koristeci, gdje je potrebno, sve postojece drzavne mehanizme i mehanizme zajednice radi odrzavanja i izgradnje potrebne mrezne infrastrukture, ukljucujuci kapacitete za medjupovezivanje.

8. Drzave članice mogu odluciti da ne primjenjuju odredbe iz clanova 6, 7, 20 i 22 ukoliko bi njihovo primjenjivanje sprecavalo, pravno ili stvarno, ispunjavanje obaveza koje su namentnute elektroenergetskim preduzecima u opstem ekonomskom interesu i ukoliko se na razvoj trgovine ne bi uticalo do onog nivoa koji je suprotan interesima Zajednice. Interesi zajednice ukljucuju, izmedju ostalog, konkurenciju s obzirom na kvalifikovane potrosace u skladu sa ovom Direktivom i clanom 86 Ugovora.

9. Drzave članice nakon primjene ove Direktive informisu Komisiju o svim mjerama koje su usvojene kako bi se ispunile opste usluge i obaveze usluživanja javnosti, ukljucujuci zastitu potrosaca i zastitu zivotne sredine, te njihove moguće uticaje na drzavnu i medjunarodnu konkurenciju, bez obzira da li te mjere zahtijevaju ukidanje iz ove Direktive ili ne. Oni obavjestavaju Komisiju svake dvije naredne godine o bila kakvim izmjenama takvih mjera, bilo da one zahtijevaju ukidanje iz ove Direktive ili ne.

Član 4

Nadgledanje bezbjednosti snabdijevanja

Drzave članice se staraju o pitanjima nadgleđanja bezbjednosti snabdijevanja. Kada Drzave članice smatraju za shodno, mogu dodijeliti ovaj zadatak regulatornim vlastima koje su pomenute u clanu 23(1). Ovo nadgledanje posebno pokriva balans ponude/potraznje na domacem trzistu, nivo ocekivanih buducih potreba i dodatne kapacitete, planirane ili u izgradnji, i kvalitet i nivo odrzavanja

mreže, kao i mjere koje pokrivaju peak demand i koje se bave manjkom isporuke jednog ili više snabdjevacu. Nadležne vlasti svake dvije godine, a najkasnije do 31. jula, objavljuju izvjestaj u kome su obuhvaćeni rezultati nadgledanja ovih pitanja, kao i sve mjere koje su preduzete ili su predviđene da se bave ovim pitanjima, te ovaj izvjestaj odmah prosljeđuju Komisiji.

Član 5

Tehnicka pravila

Države članice obezbjeđuju da su kriteriji tehničke bezbjednosti budu definisani, i da su tehnička pravila koja određuju minimum tehničkog dizajna, kao i operativne zahtjeve za spajanje na sistem proizvodnih instalacija, distributivne sisteme, direktno povezanu opremu potrošača, strujne krugove za međupovezivanje te direktne vodove, uspostavljena i dostupna javnosti. Ova tehnička pravila osiguravaju međuoperativnost sistema, objektivna su i nediskriminatorna. Dostavice se Komisiji u skladu sa članom 8 Direktive 98/34/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta od 22. juna 1998. godine kojom se postavljaju procedure za pružanje informacija na području tehničkih standarda i regulacija, te pravila o službi društvenog informisanja 10.

POGLAVLJE III

PROIZVODNJA

Član 6

Procedure izdavanja odobrenja za nove kapacitete

1. Da bi gradine nove proizvodne kapacitete Države članice treba da usvoje proceduru dodjeljivanja odobrenja koja se sprovodi u skladu sa objektivnim, transparentnim i nediskriminatornim kriterijima.
2. Države članice uspostavljaju kriterije za dodjeljivanje odobrenja za izgradnju proizvodnih kapaciteta na svojoj teritoriji. Ovi kriteriji se mogu odnositi na:
 - (a) sigurnost i bezbjednost elektroenergetskog sistema, instalacija i prateće opreme;
 - (b) zaštitu javnog zdravlja i sigurnost;
 - (c) zaštitu životne sredine;
 - (d) korištenje zemljišta i određivanje lokacije;
 - (e) korištenje državnog zemljišta;
 - (f) energetska efikasnost; 10 OJ L 204, 21.7. 1998, str. 37 Direktive izmijenjene od strane Direktive 98/48/EC (OJ L 217, 5.8.1998, str.18).
 - (g) priroda primarnih izvora;
 - (h) karakteristike svojstvene prijavljenim, kao što su tehničke, ekonomske i finansijske mogućnosti;
 - (i) uskladjivanje sa mjerama usvojenim u skladu sa članom 3.

3. Drzave clanice se staraju da procedure dodjele odobrenja za malu i/ili agregatnu proizvodnju uzimaju u obzir njihovu ogranicenu velicinu i potencijalni uticaj.

4. Procedure dodjele odobrenja i kriteriji objavljuju se javno. Prijavljeni se informisu o razlozima svakog nedodjeljivanja odobrenja. Razlozi moraju biti objektivni, nediskriminirajuci, obrazloženi i valjano potkrijepljeni. Prijavljeni se moraju upoznati sa zalbenim procedurama.

Član 7

Prikupljanje ponuda za nove kapacitete

1. Drzave clanice, u interesu bezbjednosti snabdijevanja, obezbjedjuju mogucnost obezbjedjivanja novih kapaciteta ili mjera energetske efikasnosti/cuvanja energije putem procedure prikupljanja ponuda ili svake procedure koja je ekvivalentna po pitanju transparentnosti i nediskriminatornosti i zasnovana na objavljenim kriterijima. Medjutim, ove procedure mogu biti pokrenute jedino ukoliko osnove procedure za dodjelu odobrenja za izgradnju proizvodnih kapaciteta ili preduzete mjere energetske efikasnosti/cuvanja energije nisu dovoljne da omoguce bezbjednost snabdijevanja.

2. Drzave clanice mogu, u interesu zastite zivotne sredine i unapredjivanja novih tehnologija, obezbijediti mogucnost prikupljanja ponuda za nove kapacitete na osnovu objavljenih kriterija. Ovo prikupljanje ponuda se moze odnositi na nove kapacitete ili mjere energetske efikasnosti/cuvanja energije. Medjutim, procedura prikupljanja ponuda moze biti pokrenuta jedino ukoliko osnove procedure za dodjelu odobrenja za izgradnju proizvodnih kapaciteta ili mjere koje se preduzimaju nisu dovoljne da ispune ove ciljeve.

3. Detalji procedure prikupljanja ponuda za proizvodne kapacitete i mjere energetske efikasnosti/cuvanja energije objavljuju se u Sluzbenom listu Evropske unije najmanje sest mjeseci prije zakljucnog dana za prikupljanje ponuda. Specifikacije prikupljanja ponuda su dostupne svakom zainteresovanom preduzeću koje je osnovano na teritoriji Drzave clanice kako bi to preduzeće imalo dovoljno vremena za podnošenje ponude. U cilju obezbjedjivanja transparentnosti i nediskriminacije, specifikacije za prikupljanje ponuda sadrže detaljan opis specifikacija iz ugovora kao i proceduru koju treba da slijede svi podnosioci ponuda te iscrpnu listu kriterija koji određuju izbor podnosioca ponude i dodjeljivanje ugovora, uključujući stimulacije kao što su subvencije, koje su pokrivene ponudom. Ove specifikacije se takodje mogu odnositi na oblasti koje su pomenute u članu 6(2).

4. U pozivu za prikupljanje ponuda za potrebne proizvodne kapacitete, takodje se moraju uzeti u obzir i ponude snabdijevanja elektricnom energijom sa dugorocnim garancijama od postojećih proizvodnih jedinica, pod uslovom da se dodatni zahtjevi mogu ispuniti na ovaj nacin.

5. Drzave clanice odredjuju vlasti, ili javno tijelo ili privatno tijelo koje je nezavisno od proizvodnje, prenosa i distribucije elektricne energije, i aktivnosti snabdijevanja, koje mogu biti i regulatorne vlasti o kojima je rijec u članu 23(1), da budu odgovorni za organizovanje, nadgledanje i kontrolu procedure za prikupljanje ponuda o kojima je rijec u stavovima od 1 do 4. Kada je operator prenosnog sistema potpuno nezavisan od drugih aktivnosti koje nisu vezane za prenosni sistem po pitanju vlasništva, operator prenosnog sistema se moze delegirati kao tijelo koje je odgovorno za

organizovanje, nadgledanje i kontrolu procedure prikupljanja ponuda. Ova vlast ili tijelo preduzima sve potrebne korake da obezbijedi povjerljivost informacija koje se nalaze u ponudama.

POGLAVLJE IV

RAD PRENOSNOG SISTEMA

Član 8

Odredjivanje operatora prenosnog sistema

Drzave članice odredjuju, ili zahtijevaju od preduzeca koja posjeduju prenosne sisteme da odrede na vremenski period koji odrede Drzave članice uzimajući u obzir efikasnost i ekonomski balans, jedan ili više operatora prenosnog sistema. Drzave članice obezbjedjuju da operatori prenosnog sistema djeluju u skladu sa članovima od 9 do 12.

Član 9

Zadaci operatora prenosnog sistema

Svaki operator prenosnog sistema je odgovoran za:

- (a) obezbjedjivanje dugorocne sposobnosti sistema da ispuni razumne zahtjeve za prenos elektricne energije;
- (b) doprinos bezbjednosti snabdijevanja putem adekvatnog prenosnog kapaciteta i pouzdanosti sistema;
- (c) upravljanje energetskim tokovima u sistemu, uzimajući u obzir razmjene sa drugim medjusobno povezanim sistemima. Vezano za to, operator prenosnog sistema je odgovoran za obezbjedjivanje sigurnog, pouzdanog i efikasnog elektroenergetskog sistema i, u tom kontekstu, za obezbjedjivanje dostupnosti svih potrebnih dodatnih usluga ukoliko je ta dostupnost nezavisna od bilo kojeg drugog prenosnog sistema za kojim je njegov sistem povezan;
- (d) snabdijevanje operatora svakog drugog sistema sa kojim je njegov sistem povezan dovoljnim informacijama kako bi se obezbijedio bezbi jedan i efikasan rad, koordinisan razvoj i medjuoperativnost povezanih sistema;
- (e) obezbjedjivanje nediskriminatornog odnosa izmedju korisnika sistema ili klasa korisnika sistema, posebno u korist svojih srodnih preduzeca;
- (f) pružanje informacija korisnicima sistema koje su im potrebne za efikasan pristup sistemu.

Član 10

Razdvajanje operatora prenosnih sistema

1. Kada je operator prenosnog sistema dio vertikalno integrisanog preduzeca, on je nezavisan od drugih aktivnosti koje nisu vezane za prenos sto se tic e pravnog oblika, organizacije i odlucivanja. Ova pravila ne stvaraju obavezu razdvajanja vlasnistva nad sredstvima prenosnog sitema od vertikalno integrisanog preduzeca.

2. Da bi se obezbijedila nezavisnost operatora prenosnog sistema o kojem je rijec u stavu 1, primjenjuju se slijedeci minimum kriterija:

(a) one osobe koje su odgovorne za upravljanje operatorom prenosnog sistema ne moraju ucestvovati u strukturama kompanije integrisanog elektroenergetskog preduzeca koje je odgovorno, direktno ili indirektno, za svakodnevan rad proizvodnje, distribucije i snabdijevanja elektricnom energijom;

(b) odgovarajuce mjere se moraju preduzeti kako bi se osiguralo da su profesionalni interesi osoba koje su odgovorne za upravljanje operatorom prenosnog sistema uzeti u obzir na nacin koji osigurava da su te osobe sposobne da djeluju nezavisno;

(c) operator prenosnog sistema ima efektivna prava odlucivanja, nezavisna od integrisanog elektroenergetskog preduzeca s obzirom na sredstva potrebna za rad, odrzavanje i razvoj mreze. Ovo ne treba da sprecava postojanje odgovarajucih mehanizama za koordinaciju kako bi se osiguralo da su ekonomska i prava nadgledanja upravljanja maticne kompanije u odnosu na povrat sredstava, regulisanih indirektno u skladu sa clanom 23(2), u podruznom preduzecu, zasticena. Posebno, ovo treba da omoguci maticnoj kompaniji da usvaja godisnji finansijski plan, ili svaki ekvivalentan instrument operatora prenosnog sistema i da postavlja globalna ogranicenja na nivoe zaduzenosti svojih podruznih preduzeca. To ne daje za pravo maticnoj kompaniji da daje uputstva vezana za svakodnevan rad, niti sto se tice pojedinacnih odluka vezanih za izgradnju ili dogradnju prenosnih vodova, koji ne prelaze uslove odobrenog finansijskog plana, ili bilo kojeg ekvivalentnog instrumenta;

(d) operator prenosnog sistema uspostavlja program uskladjivanja, kojim se odredjuju mjere koje se trebaju preduzeti kao bi se osiguralo da je diskriminirajuce ponasanje iskljuceno, i osiguralo da se njegovo vršenje adekvatno nadgleda. Program odredjuje posebne obaveze zaposlenih da ispune ovaj cilj. Godisnji izvjestaj uspostavlja mjere koje se preduzimaju, i podnose ga regulatornim vlastima pomenutim u clanu 23(1) osoba ili tijelo odgovorni za nadgledanje programa uskladjivosti. Izvjestaj se objavljuje.

Član 11

Dispeciranje i balansiranje

1. Ne uticuci na snabdijevanje elektricnom energijom zasnovano na obavezama iz ugovora, ukljucujuci i one koje proizilaze iz specifikacija prikupljanja ponuda, operator prenosnog sistema je, tamo gdje obavlja ovu funkciju, odgovoran za dispeciranje proizvodnih instalacija na svom podrucju te utvrdjivanje koristenja medjupovezivaca sa drugim sistemima.

2. Dispeciranje proizvodnih instalacija i koristenje medjupovezivaca odredjuje se prema kriterijima koje moze odobriti Dr zava clanica i koji moraju biti objektivni, objavljeni i primijenjeni na

nediskriminatoran način koji osigurava pravilno funkcionisanje untraznjeg tržišta električne energije. Uzimaju se u obzir ekonomsko prvenstvo električne energije iz proizvodnih instalacija koje su na raspolaganju ili međupovezivackih transfera i tehničkih ograničenja sistema.

3. Država članica može da zahtijeva od operatora sistema da prilikom dispeciranja proizvodnih instalacija da prioritet proizvodnim instalacijama koje koriste obnovljive izvore energije ili otpad, ili onim instalacijama koje proizvode kombinovanu toplotu i energiju.

4. Država članica može, zbog bezbjednosti snabdijevanja, da da prioritet dispeciranju proizvodnih instalacija koje koriste prirodne, primarne izvore energetskog goriva do nivoa koji, u bilo kojoj kalendarskoj godini, ne prelazi 15% od ukupne primarne energije koja je potrebna za proizvodnju električne energije koja se troši u toj Državi članici.

5. Država članica može da zahtijeva od operatora prenosnog sistema da se uskladi sa minimalnim standardima održavanja i razvoja prenosnog sistema, uključujući i kapacitete za međupovezivanje.

6. Operatori prenosnog sistema usmjeravaju energiju koju koriste da pokriju energetske gubitke kao i rezerve kapaciteta u svom sistemu u skladu sa transparentnim, nediskriminirajućim i tržišno zasnovanim procedurama, kad god vrše ovu funkciju.

7. Pravila balansiranja elektroenergetskog sistema koja usvoje operatori prenosnog sistema su objektivna, transparentna i nediskriminirajuća, uključujući i pravila za zaračunavanje sistemskih korisnika njihovih mreža za energetski debalans. Rokovi i uslovi, uključujući pravila i tarife, pružanja takvih usluga od strane operatora prenosnih sistema uspostavljaju se u skladu sa metodologijom koja je kompatibilna sa članom 23(2) na nediskriminirajući i na način koji odražava troškove, i objavljuju se.

Član 12

Povjerljivost za operatore prenosnog sistema

Ne utičući na član 18 ili bilo koju pravnu obavezu da se otkrije informacija, operator prenosnog sistema čuva povjerljivost poslovno osjetljivih informacija do kojih je došao u toku obavljanja svojih poslova. Otkrivene informacije koje se tiču vlastitih aktivnosti a koje mogu biti povoljne za posao se stavljaju na raspolaganje na nediskriminirajući način.

POGLAVLJE V

RAD DISTRIBUTIVNOG SISTEMA

Član 13

Odredjivanje operatora distributivnog sistema

Drzave članice određuju, ili zahtijevaju od preduzeca koja posjeduju ili koja su odgovorna za distributivne sisteme, da odrede na vremenski period koji odrede Drzave članice uzimajući u obzir efikasnost i ekonomski balans, jedan ili više operatora distributivnog sistema. Drzave članice obezbjeđuju da operatori distributivnog sistema djeluju u skladu sa članovima od 14 do 16.

Član 14

Zadaci operatora distributivnog sistema

1. Operator distributivnog sistema održava bezbjedan, pouzdan i efikasan distributivni sistem na svom području uz postovanje životne sredine.
2. U svakoj prilici, ne smije vršiti diskriminaciju između korisnika sistema ili klasa korisnika sistema, posebno u korist njemu povezanih preduzeca.
3. Operator distributivnog sistema pruža korisnicima sistema informacije koje su im potrebne za efikasan pristup sistemu.
4. Drzave članice mogu zahtijevati od operatora distributivnog sistema da, prilikom dispeciranja proizvodnih instalacija, da prioritet proizvodnim instalacijama koje koriste obnovljive izvore energije ili otpad ili proizvode kombinovano toplotu i energiju.
5. Operatori distributivnog sistema usmjeravaju energiju koju koriste da p okriju energetske gubitke kao i rezerve kapaciteta u svom sistemu u skladu sa transparentnim, nediskriminirajućim i trzisno zasnovanim procedurama, kad god vrse ovu funkciju. Ovaj zahtjev se primjenjuje ne uticuci na korištenje energije nabavljene na osnovu ugovora zaključenih prije 1. januara 2002. godine.
6. Pravila balansiranja elektroenergetskog sistema koja usvoje operatori distributivnog sistema su objektivna, transparentna i nediskriminirajuća, uključujući i pravila za zaračunavanje sistemskih korisni ka njihovih mreza za energetski debalans. Rokovi i uslovi, uključujući pravila i tarife, pružanja takvih usluga od strane operatora distributivnih sistema uspostavljaju se u skladu sa metodologijom koja je kompatibilna sa članom 23(2) na nediskriminirajuć i i na način koji odražava troškove, i objavljuju se.
7. Prilikom planiranja razvoja distributivne mreze, mjere energetske efikasnosti/cuvanja energije i/ili agregatne proizvodnje koje mogu nadomjestiti potrebu za nadgradnjom ili zamjenom elektroenergetskih kapaciteta, se razmatraju od strane operatora distributivnog sistema.

Član 15

Razdvajanje operatora distributivnih sistema

1. Kada je operator distributivnog sistema dio vertikalno integrisanog preduzeca, on je nezavisan od drugih aktivnosti koje nisu ve zane za distribuciju sto se tice pravnog oblika, organizacije i odlucivanja. Ova pravila ne stvaraju obavezu razdvajanja vlasništva nad sredstvima operatora distributivnog sistema od vertikalno integrisanog preduzeca.

2. Kao dodatak zahtjevima iz stava 1 kada je operator distributivnog sistema dio vertikalno integrisanog preduzeca, sto se tice svoje organizacije i odlucivanja nezavisan je od drugih aktivnosti koje nisu vezane za distribuciju. Da bi se ovo postiglo, potrebno je primijeniti slijedece kriterije:

(a) one osobe koje su odgovorne za upravljanje operatorom prenosnog sistema ne moraju ucestvovati u strukturama kompanije integrisanog elektroenergetskog preduzeca koje je odgovorno, direktno ili indirektno, za svakodnevni rad proizvodnje, distribucije i snabdijevanja elektricnom energijom;

(b) odgovarajuce mjere se moraju preduzeti kako bi se osiguralo da su profesionalni interesi osoba koje su odgovorne za upravljanje operatorom distributivnog sistema uzeti u obzir na nacin koji osigurava da su te osobe sposobne da djeluju nezavisno;

(c) operator distributivnog sistema ima efektivna prava odlucivanja koja su nezavisna od onih integrisanog elektroenergetskog preduzeca s obzirom na sredstva potrebna za rad, odrzavanje i razvoj mreze. Ovo ne treba da sprecava postojanje odgovarajucih mehanizama za koordinaciju kako bi se osiguralo da su ekonomska i prava nadgledanja upravljanja matricne kompanije u odnosu na povrat sredstava, regulisanih indirektno u skladu sa clanom 23(2), u podruznom preduzecu, zasticena. Posebno, ovo treba da omoguci matricnoj kompaniji da usvaja godisnji finansijski plan, ili svaki ekvivalentan instrument operatora distributivnog sistema i da postavlja globalna ogranicenja na nivoe zaduzenosti svojih podruznih preduzeca. To ne daje odobrenje matricnoj kompaniji da daje uputstva vezana za svakodnevni rad, niti sto se tice pojedinačnih odluka vezanih za izgradnju ili nadogradnju distributivnih vodova, koji ne prelaze uslove odobrenog finansijskog plana, ili bilo kojeg ekvivalentnog instrumenta;

(d) operator distributivnog sistema uspostavlja program uskladjivanja, kojim se odredjuju mjere koje se trebaju preduzeti kao bi se osiguralo da je diskriminirajuće ponasanje isključeno, i osiguralo da se njegovo vršenje adekvatno nadgleda. Program određuje posebne obaveze zaposlenih da ispune ovaj cilj. Godisnji izjestaj uspostavlja mjere koje se preduzimaju, i podnose ga regulatornim vlastima pomenutim u clanu 23(1) osoba ili tijelo koji su odgovorni za nadgledanje programa uskladjivosti. Izvjestaj se objavljuje. Drzave članice mogu da odluče da ne primjenjuju stavove 1 i 2 na integrisana elektroenergetska preduzeca koja uslužuju manje od 100 000 povezanih potrosaca, ili koja uslužuju manje izolovane sisteme.

Član 16

Povjerljivost za operatore distributivnih sistema

Ne uticuci na clan 18 ili bilo koju pravnu obavezu da se otkrije informacija, operator distributivnog sistema cuva povjerljivost poslovno osjetljivih informacija do kojih je dosao u toku obavljanja svojih poslova, i cuva informacije o svojim vlastitim aktivnostima koje mogu biti poslovno primamljive ukoliko se otkriju na diskriminirajuci nacin.

Član 17

Kombinovani operator

Pravila u članovima 10(1) i 15(1) ne sprečavaju rad kombinovanog operatora prenosnog i distributivnog sistema, koji je pravno, organizacijski i po pitanju odlučivanja nezavisan od drugih aktivnosti koje se ne odnose na rad prenosnog i distributivnog sistema i koji ispunjava uslove nevedene u tčkama od (a) do (d). Ova pravila ne stvaraju obavezu razdvajanja sredstava kombinovanog sistema od onih koji pripadaju vertikalno integrisanom preduzeću:

(a) one osobe koje su odgovorne za upravljanje operatorom kombinovanog sistema ne moraju učestvovati u strukturama kompanije integrisanog elektroenergetskog preduzeća koje je odgovorno, direkt no ili indirektno, za svakodnevan rad proizvodnje, distribucije i snabdijevanja električnom energijom;

(b) odgovarajuće mjere se moraju preduzeti kako bi se osiguralo da su profesionalni interesi osoba koje su odgovorne za upravljanje operatorom kombinovanog sistema uzeti u obzir na način koji osigurava da su te osobe sposobne da djeluju nezavisno;

(c) operator kombinovanog sistema ima efektivna prava odlučivanja koja su nezavisna od onih integrisanog elektroenergetskog preduzeća s obzirom na sredstva potrebna za rad, održavanje i razvoj mreže. Ovo ne treba da sprečava postojanje odgovarajućih mehanizama za koordinaciju kako bi se osiguralo da su ekonomska i prava nadgledanja upravljanja matične kompanije u odnosu na povrat sredstava, regulisanih indirektno u skladu sa članom 23(2), u podružnom preduzeću, zaštićena. Posebno, ovo treba da omogući matičnoj kompaniji da usvaja godišnji finansijski plan, ili svaki ekvivalentan instrument operatora kombinovanog sistema i da postavlja globalna ograničenja na nivoe zaduženosti svojih podružnih preduzeća. To ne daje za pravo matičnoj kompaniji da daje uputstva vezana za svakodnevan rad, niti što se tiče pojedinačnih odluka vezanih za izgradnju ili nadogradnju prenosnih i distributivnih vodova, koji ne prelaze uslove odobrenog finansijskog plana, ili bilo kojeg ekvivalentnog instrumenta;

(d) operator kombinovanog sistema uspostavlja program uskladjivanja kojim se određuju mjere koje se trebaju preduzeti kao bi se osiguralo da je diskriminirajuće ponašanje isključeno, i osiguralo da se njegovo vršenje adekvatno nadgleda. Program određuje posebne obaveze zaposlenih da ispune ovaj cilj. Godišnjim izvještajem se uspostavljaju mjere koje se preduzimaju, a podnose ga regulatornim vlastima pomenutim u članu 23(1) osoba ili tijelo koji su odgovorni za nadgledanje programa uskladjivosti. Izvještaj se objavljuje.

POGLAVLJE VI

RAZDVAJANJE I TRANSPARENTNOST RACUNA

Član 18

Pravo pristupa računima

1. Drzave članice ili svako kompetentno tijelo koje oni odrede, uključujući i regulatorne vlasti o kojima je riječ u članu 23, ukoliko je potrebno da obavljaju svoje funkcije, imaju pravo pristupa računima elektroenergetskih preduzeća kako je to navedeno u članu 19.

2. Drzave članice ili svako kompetentno tijelo koje oni odrede, uključujući i regulatorne vlasti o kojima je riječ u članu 23, čuvaju povjerljivost poslovno osjetljivih informacija. Drzave članice mogu da obezbijede otkrivanje takvih informacija kada je to potrebno da bi kompetentno tijelo vršilo svoje funkcije.

Član 19

Razdvajanje računa

1. Drzave članice preduzimaju sve potrebne korake kako bi osigurale da se računi elektroenergetskih preduzeća čuvaju u skladu sa stavovima 2 i 3.

2. Elektroenergetska preduzeća, kakav god bio njihov sistem vlasnika ili pravni oblik, sačinjavaju, prilazu na reviziju i objavljuju svoje godišnje račune u skladu sa pravilima državnog zakona koji se bavi godišnjim računima kompanija ograničenih dugovanja usvojenih u skladu sa Četvrtom direktivom Savjeta 78/660/EC od 25.jula 1978 i zasnovano na članu 44(2)(g) (*) U govora o godišnjim računima kompanija određenog tipa 11. Preduzeća koja nisu pravno obavezana da objavljuju svoje godišnje račune, čuvaju kopiju istih i stavljaju na raspolaganje javnosti u svom glavnom uredu.

3. Elektroenergetska preduzeća, u svom unutrašnjem računovodstvenom sistemu, čuvaju odvojene račune za svaku od svojih prenosnih i distributivnih aktivnosti kao što bi se to od njih zahtijevalo kada bi pomenute aktivnosti izvodila odvojena preduzeća, sa ciljem izbjegavanja diskriminacije, unakrsnog subvencioniranja i ukidanja konkurentnosti. Oni također čuvaju račune, koji mogu biti konsolidovani i to za druge elektroenergetske aktivnosti koje nisu vezane za prenos ili distribuciju. Do 1.jula 2007.godine čuvaju odvojene račune za aktivnosti snabdijevanja kvalifikovanih kupaca i aktivnosti snabdijevanja nekvalifikovanih kupaca. Prihodi od vlasništva nad prenosnim/distributivnim sistemom su navedeni u računima. Kada je potrebno, oni čuvaju konsolidovane račune za druge aktivnosti koje nisu vezane za električnu energiju. Unutrašnji računi uključuju završni račun i račun prihoda i gubitaka za svaku aktivnost.

4. Pomenuta revizija iz stava 2 posebno verifikuje da se obaveze izbjegavanja diskriminacije i unakrsne subvencije, koje su pomenute u stavu 3, postuju.

11 OJ L 222, 14.8.1978, str.11. Direktiva po poslednjoj izmjeni Direktive 2001/65/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta (OJ L 283, 27.10.2001, str. 28).

POGLAVLJE VII

ORGANIZACIJA PRISTUPA SISTEMU

Član 20

Pristup trecim licima

1. Drzave clanice osiguravaju primjenu sistema pristupa trecim licima na prenosne i distributivne sisteme zasnovano na objavljenim tarifama, primjenjivo na sve kvalifikovane kupce i primijenjeno objektivno i bez diskriminacije izmedju korisnika sistema. Drzave clanice se staraju da su ove tarife, ili metodologije kojima se te tarife izracunavaju, odobrene prije njihovog stupanja na snagu u skladu sa clanom 23 i da su ove tarife i metodologije-tamo gdje su samo metodologije odobrene- objavljene prije njihovog stupanja na snagu.

2. Operator prenosnog ili distributivnog sistema moze da odbije pristup trecim licima kada mu nedostaje potrebnih kapaciteta. Takvo odbijanje mora da bude potkrijepljeno valjanim razlozima, posebno uzimajuci u obzir clan 3. Drzave clanice osiguravaju da, kada je to potrebno i kada se desi odbijanje pristupa, operatori prenosnog ili distributivnog sistema pruze relevantne informacije o mjerama koje bi bile potrebne da se mreza pojaca. Strani koja zahtijeva takvu informaciju moze se zaracunati razumna naknada koja odrazava troskove pruzanja takve informacije.

Član 21

Otvaranje trzista i reciprocitet

1. Drzave clanice osiguravaju da kvalifikovani kupci budu:

(a) do 1.jula 2004. godine kvalifikovani kupci kako je navedeno u clanu 19 (1) do (3) Direktive 96/92/EC. Drzave clanice objavljuju kriterije kojima se definisu ovi kvalifikovani kupci do 31.januara svake godine;

(b) od 1.jula 2004.godine, najkasnije, svi kupci izvan domacinstava;

(c) od 1.jula 2007.godine, svi kupci.

2. Da bi se izbjegao debalans otvaranja elektroenergetskih trzista:

(a) ugovori za snabdijevanje elektricnom energijom sa kvalifikovanim kupcima u sistemu druge Drzave clanice se ne zabranjuju ako se kupac smatra kao kvalifikovan u oba sistema koja su ukljucena;

(b) u slucajevima kada se transakcija opisana u tacki (a) odbije jer je kupac kvalifikovan samo u jednom od dva sistema, Komisija moze obavezati, uzimajuci u obzir situaciju na trzistu i opsti interes, da strana koja je odbila pristup ispuni zahtjev za snabdjevanjem na zahtjev Drzave clanice u kojoj je kvalifikovani kupac smjesten.

Član 22

Direktni vodovi

1. Drzave clanice preduzimaju potrebne mjere kojima se omogućuje:

(a) svim elektroenergetskim proizvodjacima i preduzecima za snabdijevanje elektricnom energijom koja su osnovana unutar njihove teritorije da snabdijevaju svoje prostorije, podruznice i kvalifikovane kupce putem direktnih vodova;

(b) svakom kvalifikovanom kupcu na svojoj teritoriji da ga putem direktnih vodova snabdijeva proizvodjac i preduzeca za snabdijevanje elektricnom energijom.

2. Drzave clanice uspostavljaju kriterije za dodjelu ovlastenja za izgradnju direktnih vodova na svojoj teritoriji. Ovi kriteriji moraju biti objektivni i nediskri minirajuci.

3. Mogucnost snabdijevanja elektricnom energijom putem direktnog voda o kojem je rijec u stavu 1 ne utice na mogucnost sklapanja ugovora o elektricnoj energiji u skladu sa clanom 20.

4. Drzave clanice mogu izraditi odobrenje za izgradnju direktnog voda na osnovu bilo odbijanja pristupa sistemu zasnovano na clanu 20, ili na osnovu zapocinjavanja procedure rjesavanja sporova po clanu 23.

5. Drzave clanice mogu da odbiju da odobre direktni vod ako bi dodjeljivanje takvog odobrenja predstavljalo prepreku odredbama clana 3. Takvo odbijanje mora biti potkrijepljeno valjanim razlozima.

Član 23

Regulatorne vlasti

1. Drzave clanice ce odrediti jedno ili vise kompetentnih tijela sa funkcijom regulatornih vlasti. Ove vlasti su potpuno nezavisne od interesa e lektroenergetske indistrije. One su, putem primjene ovog clana, odgovorne za osiguravanje nediskriminacije, efektivne konkurentnosti i efikasnog funkcionisanja trzista, a posebno nadgledanja:

(a) pravila o upravljanju i rasporedjivanju kapaciteta za medjupove zivanje, zajedno sa regulatornim vlastima ili vlastima onih Drzava clanica sa kojim postoji medjupovezanost;

(b) svih mehanizama koji se bave zagusenim kapacitetima u okviru drzavnog elektroenergetskog sistema;

(c) vremena utrosenog od strane prenosnih i distri butivnih preduzeca da izvrse spajanje i popravke;

(d) objavljivanja odgovarajucih informacija od strane operatora prenosnih i distributivnih sistema koje se ticu medjupovezivaca, koristenja mreze i rasporedjivanja kapaciteta zainteresovanim stranama, uzimajuc i u obzir potrebu tretiranja neprikupljenih informacija kao poslovno osjetljivih;

(e) efektivnog razdvajanja racuna, o kojem je rijec u clanu 19, kako bi se bilo sigurno da nema unakrsnih subvencija izmedju aktivnosti proizvodnje, prenosa, distribucije i snabdijevanja;

(f) rokova, uslova i tarifa za spajanje novih proizvodjaca elektricne energije kojima se garantuje da su oni objektivni, transparentn i nediskriminirajuci, a posebno uzimajuci u obzir troskove i beneficije

razличitih tehnologija obnovljivih energetske izvora, distribuirane proizvodnje i kombinovane toplote i energije;

(g) nivoa do kojeg operatori prenosnih i distributivnih sistema ispunjavaju svoje zadatke u skladu sa članovima 9 i 14;

(h) nivoa transparentnosti i konkurentnosti. Vlasti osnovane u skladu sa ovim članom objavljuju godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti nadgledanja o kojima je riječ u tačkama od (a) do (h).

2. Regulatorne vlasti su odgovorne za utvrđivanje ili odobravanje, prije njihovog stupanja na snagu, metodologija koje se koriste za izračunavanje ili uspostavljanje rokova i uslova za:

(a) spajanje i pristup na državne mreže, uključujući i tarife prenosa i distribucije. Ove tarife ili metodologije dozvoljavaju potrebna ulaganja u mreže koje se izvode na način koji ovim ulaganjima omogućuje da osiguraju održivost mreža;

(b) pružanje usluga balansiranja;

3. Uprkos stavu 2, Države članice mogu obezbijediti da regulatorne vlasti prilazu tarife ili barem metodologije o kojima je riječ u stavu kao i u modifikacijama stava 4, za zvanične odluke, relevantnom tijelu u Državi članici. Relevantno tijelo u takvom slučaju ima ovlaštenje da ili odobri ili odbije nacrt odluke koja je dostavljena od strane regulatorne vlasti. Ove tarife ili metodologije ili pomenute modifikacije se objavljuju zajedno sa odlukom o zvaničnom usvajanju. Svako zvanično odbijanje nacrta odluke se također objavljuje, uključujući i objašnjenje za takav postupak.

4. Regulatorne vlasti imaju nadležnost da zahtijevaju od operatora prenosnog i distributivnog sistema, ukoliko je potrebno, da modifikuju rokove i uslove, tarife, pravila, mehanizme i metodologije o kojima je riječ u stavovima 1, 2 i 3, kako bi se osiguralo da su isti srazmjerni i primijenjeni na nediskriminirajući način.

5. Svaka strana koja ulaze žalbu protiv operatora prenosnog ili distributivnog sistema povodom pitanja koja su pomenuta u stavovima 1, 2 i 4, tu žalbu može uložiti regulatornoj vlasti koja, djelujući kao nadležno tijelo za rješavanje sporova, u roku od dva mjeseca po prispjecu žalbe izdaje odluku. Ovaj period može biti produžen za dva mjeseca i to kada regulatorne vlasti potražu dodatne informacije. Ovaj period može još biti produžen uz saglasnost podnosioca žalbe. Takva odluka ima obavezujuću snagu osim i dok se ne ukine u toku žalbenog postupka. Kada se žalba tiče tarifa za spajanje glavnih novih proizvodnih postrojenja, dvomjesečni period može da se produži od strane regulatornih vlasti.

6. Svaka strana koja je oštećena i ima pravo na žalbu u vezi odluke o metodologijama poduzetih u skladu sa stavovima 2, 3 ili 4 ili, kada regulatorne vlasti imaju savjetodavnu ulogu, u vezi sa predloženim metodologijama može najkasnije u roku od dva mjeseca, ili u kraćem periodu ako tako odrede Države članice, nakon objavljivanja odluke ili prijedloga za odluku, da uloze žalbu. Takva žalba nema efekat odlaganja.

7. Države članice preduzimaju mjere kako bi osigurali da su regulatorne vlasti sposobne da sprovedu svoje dužnosti kako je rečeno u stavovima od 1 do 5 na efikasan i ekspeditivan način.

8. Drzave članice stvaraju odgovarajuće i efikasne mehanizme za regulisanje, kontrolu i transparentost kako bi se izbjeglo svako iskoristavanje dominantne pozicije, posebno na stetu potrošača, i svako gramzivo ponasanje. Ovi mehanizmi uzimaju u obzir odredbe Ugovora, a posebno član 82 istog.

Do 2010. godine, relevantna tijela Drzava članica dostavljaju, do 31. jula svake godine, u skladu sa zakonom o konkurentnosti, Komisiji izvještaj o trzisnoj dominantnosti, gramzivom te nekonkurentnom ponasanju. Ovaj izvještaj, dodatno, razmatra modele vlasništva koji se mijenjaju i svaku praktičnu mjeru poduzetu na drzavnom nivou kako bi se osigurala dovoljna raznolikost trzisnih ucesnika ili praktične mjere preduzele kako bi se poboljšala medjusobna povezanost i konkurentnost. Od 2010. godine pa nadalje, relevantna tijela podnose takav izvještaj svake dvije godine.

9. Drzave članice osiguravaju da se odgovarajuće mjere preduzimaju, uključujući i administrativne poslove ili krivične postupke u skladu sa svojim drzavnim zakonom, protiv fizickih ili pravnih lic a koja su odgovorna u slucajevima kada su prekršena pravila o povjerljivosti koja su ovom Direktivom nametnuta.

10. U slucaju medjugranicnih sporova, regulatorna vlast koja odlucuje je ona regulatorna vlast koja ima nadležnost nad operatorom sistema koji odbija korištenje ili pristup sistemu.

11. Zalbe o kojima je riječ u stavovima 5 i 6 ne uticu na izvršenje prava na žalbu po drzavnom i zakonu Zajednice.

12. Drzavne regulatorne vlasti doprinose razvoju unutrašnjeg trzista i igralista tako što saradjuju jedni sa drugima kao i sa Komisijom na transparentan način.

POGLAVLJE VIII

ZAVRSNE ODREDBE

Član 24

Sigurnosne mjere

U slucaju iznenadne krize na elektroenergetskom trzistu i kada su fizicka sigurnost ili bezbjednost osoba, aparata ili instalacija ugroženi, Drzave članice mogu privremeno da preduzmu potrebne sigurnosne mjere. Takve mjere mogu da uzrokuju u najmanju ruku moguće ometanje u radu unutrašnjeg trzista i ne smiju biti sive u obimu neko što je striktno potrebno da se iznenadna poteskoca koja se pojavila prevaziđe. Drzave članice koje imaju problem bez odgadjanja o ovim mjerama obavjestavaju ostale Drzave članice kao i Komisiju, koja može da odluci da ta Drzava članica mora izmijeniti ili odbaciti takve mjere ukoliko one ugrozavaju konkurentnost i ne povoljno uticu na trgovinu na način koji je suprotan opstem interesu.

Član 25

Nadgledanje uvoza električne energije

Države članice izvještavaju Komisiju svaka tri mjeseca o uvozu električne energije i to o fizičkom protoku koji se obavio za vrijeme pret hodna tri mjeseca od trećih zemalja.

Član 26

Ogranicavanja

1. Države članice koje mogu da pokazu da, nakon što Direktiva stupi na snagu, postoje značajni problemi za rad njihovih malih izolovanih sistema, mogu da se prijave za ograničavanje od relevantnih odredbi poglavlja IV, V, VI, VII, kao i poglavlja III u slučaju mikro izolovanih sistema, što se tiče dotjerivanja, nadogradnje i proširenja koji im se mogu dodijeliti od strane Komisije. Pismom se Države članice obavještavaju o onim prijavama prije donošenja odluke, uzimajući u obzir poštovanje povjerljivosti. Ova odluka se objavljuje u Službenom listu Evropske Unije. Ovaj član je također primjenjiv na Luksemburg.

2. Država članica koja, nakon što Direktiva stupi na snagu, zbog razloga tehničke prirode ima značajnih problema u otvaranju svog tržišta za određene ograničene grupe kupaca izvan domaćinstava o kojima je riječ u članu 21(1) mogu da se prijave za ograničavanje od ove odredbe, koje im može odobriti Komisija na period koji ne prelazi 18 mjeseci nakon datuma koji je pomenut u članu 30(1). U svakom slučaju, takvo ograničavanje završava na datum pomenut u članu 21(1)(c).

Član 27

Procedura revizije

U slučaju da izvještaj o kojem je riječ u članu 28(3) postigne zaključak na osnovu kojeg, uzimajući u obzir efektivan način na koji se izvodi pristup mreži u određenoj Državi članici-što dovodi do potpuno efektivnog, nediskriminirajućeg i nesmetanog pristupa mreži- Komisija zaključuje da određene obaveze koje Komisija nameće ovom Direktivom na preduzeca (uključujući i ona s obzirom na pravno razdvajanje operatora distributivnih sistema) nisu proporcionalne izvršenom cilju, Država članica može da podnese Komisiji zahtjev za izuzeće od pomenutog zahtjeva. Država članica o zahtjevu treba obavijestiti Komisiju, zajedno sa svim relevantnim informacijama koje su potrebne kako bi se pokazalo da je postignuti zaključak u izvještaju o efektivnom pristupu mreži održan. U roku od tri mjeseca po prispjecu obavještenja, Komisija usvaja mišljenje što se tiče zahtjeva određene Države članice, i kada je to potrebno, podnosi prijedloge Evropskom Parlamentu i Savjetu kako bi izmijenili relevantne odredbe Direktive. Komisija može da predloži, u prijedlozima izmjene Direktive, da izuzme tu Državu članicu od posebnih zahtjeva, pod uslovom da ta Država članica primjenjuje ravnomjerno efektivne mjere gdje je to potrebno.

Podnosenje izvjestaja

1. Komisija nadgleda i revidira primjenu ove Direktive i podnosi izvjestaj o opstem napretku Evropskom parlamentu i savjetu prije kraja prve godine nakon stupanja na snagu ove Direktive a nadalje na godisnjoj osnovi. Izvjestaj pokriva najmanje:

(a) prikupljeno iskustvo i ucinjeni napredak pri stvaranju kompletnog i potpuno operativnog unutrasnjeg trzista elektricne energije kao i prepreke koje ostanu vezane za ovo, ukljucujuci i aspekte trzisne dominacije, koncentracije na trzistu, gramzivog ili nekonkurentskog ponasanja kao i efekte pomenutih u odnosu na iskrivljenje trzista;

(b) nivo do kojeg su zahtjevi za razdvajanjem trzista i odredjivanjem tarifa sadrzani u ovoj Direktivi bili uspjesni pri osiguravanju fer i nediskriminirajuceg pristupa elektroenergetskom sistemu Zajednice, kao i ekvivalentnih nivoa konkurentnosti, a takodje i ekonomskih, drustvenih te posljedica zivotne sredine pri otvaranju elektroenergetskog trzista za kupce;

(c) ispitivanje pitanja koja su vezana za nivoe sistema kapaciteta i obezbjedjivanje snabdijevanja elektricnom energijom u Zajednici, a posebno postojećeg i predvidjenog balansa izmedju potraznje i snabdijevanja, uzimajuci u obzir fizicke kapacitete za razmjenu izmedju podrucja;

(d) posebna paznja se daje mjerama preduzetim u Drzavama clanicama za ispunjenje zahtjeva za maksimalnom snabdjevenosti, i djelovanjem po pitanju manjaka koji dolaze od jednog ili vise snabdjevacu;

(e) primjenu ogranicenja predvidjenih po clanu 15(2) sa ciljem moguće revizije pocetka;

(f) opstu procjenu postignutog napretka s obzirom na treće zemlje koje proizvode i izvoze ili transportuju elektricnu energiju, ukljucujuci i napredak u integrisanju trzista, drustvene i posljedice na zivotnu sredinu nastale od trgovine elektricnom energijom i pristupe takvih trecih zemalja na mrezu;

(g) potrebu za mogucim uskladjivanjem zahtjeva koji nisu vezani za odredbe ove Direktive;

(h) nacin na koji su Drzave clanice primijenile u praksi zahtjeve koji se ticu karakterizacije energije sadrzane u clanu 3(6), i nacin na kojisu svake Preporuke Komisije po ovom pitanju uzete u obzir. Kada je to potrebno, ovaj izvjestaj moze da ukljuci preporuke, posebno sto se tice obima i modalnosti odredbi karakterizacije ukljucujuci na primjer, nacin na koji se vrsi upucivanje na postojeće izvore upucivanja (reference) kao i sadrzaj ovih izvora, a posebno o nacinu na koji se informacija o uticaju na zivotnu sredinu sto se tice emisije CO₂ i radioaktivnog otpada koji je nastao kao rezultat proizvodnje elektricne energije od razlicitih energetskih izvora mogao da se dostavi na transparentan, lako dostupan i uporedljiv nacin sirom Evropske Unije i nacin na koji se mjere preduzete od strane Drzava clanica da kontrolisu tacnost informacija koje su pruzene od strane snabdjevaca mogu pojednostaviti, te mjere protiv negativnih efekata trzisne dominacije i trzisne koncentracije.

2. Svake dvije godine, izvjestaj o kojem je rijec u stavu 1 takodje pokriva analize razlicitih mjera preduzetih u Drzavama clanicama kako bi se ispunile obaveze usluzivanja javnosti, zajedno sa

ispitivanjem efektivnosti onih mjera, a posebno, njihovih efekata na konkurentost na elektroenergetskom trzistu. Kada je to potrebno, ovaj izvjestaj moze da ukljucuje preporuke o mjerama koje se trebaju preduzeti na drzavnom nivou kako bi se postigli visoki standardi usluživanja javnosti, ili mjere kojima se namjerava spriječiti propadanje trzista. 3. Komisija prosljedjuje, ne kasnije od 1.januara 2006.godine Evropskom Parlamentu i Savjetu detaljan izvjestaj u kojem se u glavnim crtama izlaze napredak u stvaranju unutrasnjeg elektroenergetskog trzista.

Izvjestaj posebno razmatra:

- postojanje nediskriminirajućeg pristupa mrezi;
- efektivnu regulativu;
- razvoj infrastrukture medjupovezivanja i bezbjednosti snabdjevanja u Zajednici;
- nivo do kojeg su pune beneficije otvaranja trzista nastale za mala preduzeca i domacinstva, posebno sto se tice usluživanja javnosti i univerzalnih snadarda usluga;
- nivo do kojeg su trzista u praksi otvorena za efektivnu konkurentnost, ukljucujuci i aspekte trzisne dominacije, trzisne koncentracije i gramzivog ili nekonkurentnog ponasanja;
- nivo do kojeg kupci mijenjaju izbor snabdjevaca i ponovo pregovaraju o tarifama;
- razvoj cijena, ukljucujuci cijene snabdijevanja u odnosu na stepen otvaranja trzista;
- iskustvo prikupljeno u toku primjene ove Direktive sto se tice efektivne nezavisnosti operatora sistema u vertikalno integrisanim preduzecima kao i da li su donijete druge mjere pored funkcionalne nezavisnosti i razdvajanja racuna, koje imaju efekte ekvivalentne pravnom razdvajanju.

Kada je to potrebno, Komisija podnosi prijedloge Evropskom Parlamentu i Savjetu, posebno kako bi osigurala potpunu i efektivnu neza visnost operatora distributivnih sistema prije 1.jula 2007.godine. Kada je to potrebno, ovi prijedlozi se, u skladu sa zakonom o konkurentnosti, takodje ticu mjera koje se bave pitanjima trzisne dominacije, trzisne koncentracije i gramzivog ili nekonkurentnog ponasanja.

Član 29

Opozivanje

Direktiva 90/547/EEC se opoziva pravosnazno od 1.jula 2004.godine. Direktiva 96/92/EC se opoziva od 1.jula 2004.godine ne uticuci na obaveze Drzava clanica prema krajnjem roku za prenosenje i primjenu pomenute Direktiv e. Reference koje su sacinjene prema opozvanoj Direktivi se tumace kao da su sacinjene prema ovoj Direktivi i trebaju se tumaciti u skladu sa uporednom tabelom u Aneksu B.

Član 30

Primjena

1. Drzave clanice ce staviti na snagu zakone, propise i administrativne odredbe koje su potrebne za uskladjivanje sa ovom Direktivom ne kasnije od 1.jula 2004.godine. O tome odmah obavijestavaju Komisiju.

2. Drzave clanice mogu da odgode primjenu clana 15(1) do 1.jula 2007.godine. Ovo ne utice na zahtjeve koji su sadrzani u clanu 15(2);

3. Kada Drzave clanice usvoje ove mjere, one ce upucivati na ovu Direktivu ili ce takvu referencu sadrzavati prilikom svog zvanicnog objavljivanja. Metode izrade tih referenci odredjuju Drzave clanice;

Član 31

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadeseti dan po svom objavljivanju u Sluzbenom listu Evropske Unije.

Član 32

Adresati

Ova Direktiva je upucena Drzavama clanicama.

Sacinjeno u Briselu, 26.juna 2003.godine.

Za Evropski Parlament Za Savjet

Predsjednik Predsjednik

P.Cox A. TSOCHATZOPOULOS

ANEKS A

Mjere za zastitu potrosaca

Bez predrasuda prema pravilima Zajednice o zastiti potrosaca, posebno Direktiva 97/7/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta 12 i Direktive Savjeta 93/13/EC13, mjere pomenute u clanu 3 moraju osigurati da kupci:

(a) imaju pravo da sklapaju ugovore sa svojim pruzaocem elektroenergetskih usluga u kojima se navodi:

- identitet i adresa snabdjevacu;
- usluga koja se pruza, ponudjeni nivoi kvaliteta usluga, kao i vrijeme za pocetno spajanje;
- ukoliko je ponudjeno, tipovi usluga odrzavanja;
- sredstva putem kojih se mogu dobiti svakodnevne azurirane informacije o svim primjenjivim tarifama i troskovima odrzavanja;
- trajanje ugovora, uslovi za obnavljanje i ukidanje usluga i ugovora, postojanje bilo kakvog prava o povlacenju;
- svaka nadoknada i aranzmani o refundiranju koji se primjenjuju ukoliko ugovoreni nivoi kvaliteta usluga nisu ispunjeni; i
- metodi zapocinjania procedura za rjesavanje sporova u skladu sa tackom f.

Uslovi su fer i poznati unaprijed. U svakom slučaju, informacije treba da se dostave prije zakljućivanja ili potrdjivanja ugovora. Kada su ugovori zakljućeni putem posrednika, pomenute informacije se takodje dostavljaju prije zakljućivanja ugovora;

(b) dobiju adekvatno obavještenje o svakoj namjeri da se izmijene uslovi iz ugovora i da se informisu o svom pravu da se povuku kada prime to obavještenje. Pruzaoci usluga direktno obavještavaju svoje pretplatnike o svakom povećanju nadoknada,

12 OJ L 144, 4.6.1997. god, str.19

13 OJ L 95, 21.4.1993. god, str. 29

pravovremeno i ne kasnije od jednog uo bicajenog perioda slanja racuna nakon sto to povećanje stupi na snagu. Drzave članice osiguravaju da kupci mogu slobodno da se povuku iz ugovora ako ne prihvataju nove uslove o kojima su obavješteni od strane pruzaoca elektroenergetskih usluga;

(c) prime transparentne informacije o cijenama i tarifama koje se primjenjuju, kao i o standardnim rokovima i uslovima s obzirom na pristup i korištenje elektroenergetskih usluga;

(d) da im se ponudi širok izbor metoda placanja. Svaka razlika u rokovima i uslovima reflektuje troskove snabdjevacu razlicitih sistema placanja. Opsti rokovi i uslovi su fer i transparentni. Oni su predstavljeni jasnim i razumljivim jezikom. Kupci su zasticeni protiv nepostenih metoda placanja kao i onih metoda koje navode na pogresno misljenje;

(e) neće biti zaracunati za promjenu snabdjevaca;

(f) imaju koristi od transparentnih, jednostavnih i jeftinih procedura za rješavanje njihovih žalbi. Takve procedure omogućavaju da se sporovi rješavaju posteno i brzo, uz odredbu, gdje postoji ovlastenje, za s istem nadoknade i/ili kompenzacije. Oni treba da slijede, gdjegod je to moguće, principe postavljene u Preporukama Komisije 98/257/EC14;

(g) da kada imaju pristup univerzalnim uslugama na osnovu odredbi usvojenih od strane Drzava članica u skladu sa članom 3(3), se informisu o njihovim pravima u vezi sa univerzalnim uslugama. 14 OJ L 115, 17.4.1998, str.31